

Araştırma Makalesi (Research Article)

Cilt 3 - Sayı 3: 73-81 / Eylül 2020
(Volume 3 - Issue 3: 73-81 / September 2020)

TÜRKİYE'DE EBELİK ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ÖZELLİKLERİ: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Deniz AKYILDIZ^{1*}, Zekiye KARAÇAM²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, 46100, Kahramanmaraş

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, 09100, Aydın

Gönderi: 03 Temmuz 2020; **Kabul:** 18 Ağustos 2020; **Yayınlanma:** 01 Eylül 2020

(Received: July 03, 2020; **Accepted:** August 18, 2020; **Published:** September 01, 2020)

Özet

Bu çalışma, Türkiye'de ebelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli yönlerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırma, 30.12.2018-26.06.2019 tarihleri arasında, literatüre dayalı tanımlayıcı nitelikte yapılmış ve verilerin toplanmasında doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu ulusal tez merkezi üzerinden erişilen ebelik alanında yürütülmüş 200 tez incelenmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından literatürden faydalanılarak geliştirilen tez inceleme formu ile toplanmış ve tanımlayıcı istatistikler yoluyla çözümlenmiştir. Çalışmaya dâhil edilen tezlerin %96'sının yüksek lisans ve %4'ünün doktora tezi olduğu ve 2004-2019 yılları arasında 18 farklı üniversitede yürütüldüğü belirlenmiştir. En çok antenatal dönemde izlem/bakım (%30), postpartum dönem izlem/bakım (%23,5) ve cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları (%13,5) konularının araştırıldığı ve büyük çoğunluğunda (%96) nicel araştırma yöntemlerinin kullandığı belirlenmiştir. Çalışma grubunun çoğunlukla gebeler (%40), lohusalar (%19,5) ve kadınlar (%14,5) olduğu, veri toplamada en sık araştırmacılar tarafından geliştirilen anketler (%98) ve ölçeklerin (%74,5) kullanıldığı görülmüştür. Tezlerin büyük bir bölümünün (%84) herhangi bir destek alınmadan yapıldığı saptanmıştır. Bu çalışma, ebelik alanında yürütülen tezlerin daha çok antenatal ve postpartum bakım ve cinsel sağlık/üreme sağlığı konularına odaklandığı, gebeler üzerinde çalışıldığı, nicel araştırma yöntemlerinin kullandığı ve araştırmacılar tarafından finanse edildiğini ortaya koymuştur. Bu alanda yürütülen tez çalışmalarının finansal destek kaynaklarından yararlanılarak başta deneysel çalışmalar olmak üzere farklı araştırma yöntemleri kullanılarak ebeliğin tüm çalışma alanlarına yaygınlaştırılması ile ebelik biliminin gelişimine katkı sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Bilim, Ebelik, Lisansüstü tez, Türkiye

Features of Graduate Thesis Conducted in Midwifery Area in Turkey: A Descriptive Study

Abstract: The aim of this study is to examine various aspects of the graduate thesis in midwifery in Turkey. The study was conducted on 30.12.2018-26.06.2019, with a descriptive nature based on the literature, and document analysis technique was used to collect the data. In the study, 200 theses conducted in the field of midwifery, accessed through

the Higher Education Council national thesis center, were examined. The data were collected through a thesis review form developed by the researchers and analyzed through descriptive statistics. 96% of thesis were master's theses and 4% were doctoral theses and were carried out in 18 different universities between 2004 and 2019. Mainly antenatal care (30%), postpartum care (23.5%) and sexual/reproductive health practices (13.5%) were researched, and 96% used quantitative research methods. The sample consisted of mostly pregnant women (40%), puerperant women (19.5%) and women (14.5%), and the most common questionnaires (98%) and scales (74.5%) were used for data collection. 84% of thesis were made without any support. In the study, it was determined that theses in midwifery mostly focus on antenatal and postpartum care and sexual health/reproductive health issues, working with pregnant women, using quantitative research methods and financed by researchers. By making use of financial support sources of theses in this field, it can be contributed to the development of midwifery science by extending midwifery to all fields of study by using different research methods, especially experimental studies.

Keywords: Science, Midwifery, Graduate thesis, Turkey

***Corresponding author:** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, 46100, Kahramanmaraş
E mail: denizbtm@gmail.com (D. AKYILDIZ)

Deniz AKYILDIZ <https://orcid.org/0000-0001-8548-0485>

Zekiye KARAÇAM <https://orcid.org/0000-0002-0419-8961>

Cite as: Akyıldız D, Karaçam Z. 2020. Features of graduate thesis conducted in midwifery area in Turkey: A descriptive study. *BSJ Health Sci*, 3(3): 73-81.

1. Giriş

Ebelik, kuramsal ve uygulamalı eğitimle bilgi ve ahlaki değerler üzerine temellendirilmiş, bilimsel, etik değerler ve sanatı birleştiren profesyonel bir meslektir (Apay, 2014; Karaçam, 2016). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen görev tanımında ebeler, cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinde, gebe izleminde, doğum sürecini yönetiminde, hekimin olmadığı hallerde acil makat doğumların yaptırılmasında, doğum sonrası dönemde yenidoğanın ve annenin bakımında, acil obstetrik durumların yönetiminde, aile planlaması hizmetleri ve 0-6 yaş çocukların bakım ve izleminde görev almaktadırlar (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019).

Türkiye'de ebeler, öğretmenlik ve hemşirelik ile birlikte, eğitim yolu ile edinilen ilk kadın mesleklerinden birisi olmuştur (Karaçam ve ark., 2018). Bir mesleğin profesyonel durumunu belirlemede mesleğin eğitim ve bilimsel bilgi birikimi belirleyici role sahiptir Karaçam, 2016). Ülkemizde ebeler eğitimi 1998 yılından itibaren dört yıllık lisans düzeyine ulaşmıştır (Soğukpınar ve ark., 2007). Bunu takiben 2000 yılında yüksek lisans eğitimi ve 2013 yılında da doktora eğitimi başlamıştır (Koçak ve ark., 2017). Ebelerde lisansüstü eğitim başlamadan önce, ebelerin Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği ve Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dallarında (ABD) lisansüstü eğitim aldıkları bilinmektedir.

Ülkemizde 50 üniversitede (30 devlet, 18 vakıf, 2 KKTC) ebeler bölümü lisans programında eğitim yürütülmektedir (ÖSYM, 2019; YÖK, 2019). Ebeler alanında lisansüstü eğitim veren üniversiteler incelendiğinde, 21 üniversitede yüksek lisans ve yedi üniversitede de doktora programlarının bulunduğu görülmektedir.

Ebeler lisansüstü program "Ebeler ABD" adı altında tek ABD olarak, tezli ve tezsiz yüksek lisans ve doktora programlarıyla yürütülmektedir. Tezsiz yüksek lisans programında öğrenciye mesleki konularda bilgi

kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermek amaçlanırken, tezli yüksek lisans programında, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğinin de kazandırılması amaçlanmaktadır. Doktora programının amacı ise, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni senteze ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır (YÖK, 2019).

Ebeler alanındaki bilimsel bilgi birikimi, bu mesleğin profesyonel boyutunu ortaya koymada önemli bir kriterdir ve mevcut durum bu alandaki bilimsel çalışmaların durumu incelenerek değerlendirilebilir. Öztürk ve ark., (2018), Türkiye'de ebeler alanında yapılan 543 bilimsel araştırmayı inceledikleri çalışmalarında, araştırmaların %25,8'inde ebelerde mesleki gelişim, bilgi, rol, etik ve malpraktis konularının incelendiğini, %24,2'sinin ebeler bölümünde çalışan akademisyenler tarafından yürütüldüğünü, bu akademisyenlerin %31,6'sının üniversite lisans eğitimini ebe olarak tamamladığını, araştırmalardaki örneklem grubunun %26,7'sini ebe ve ebeler öğrencilerinin oluşturduğunu ve araştırmaların %19'unun tez çalışması olduğunu bildirmişlerdir. Lisansüstü tez çalışmaları, ilgili alandaki bilimsel bilgi üretimi açısından büyük önem taşımakta ve profesyonel alanın gelişimine önemli katkılar sağlamaktadırlar (Karkın, 2011).

Literatür incelendiğinde, ülkemizde ebeler mesleğinin bilimsel boyutu ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Karaçam ve ark., 2016; Öztürk ve ark., 2018). Ebeler alanında yapılmış bilimsel tezlerin incelenmesi ile ebeler alanında yapılan bilimsel çalışmaların mevcut durumuna ilişkin kapsamlı bilgiler sağlanabilir. Bu bağlamda ebeler alanındaki lisansüstü öğrenciler tarafından yürütülen tez çalışmalarının incelenmesi, mevcut durumun ortaya koyulması bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca ebelerin uygulama

ve eğitim faaliyetlerinin tek ABD dalı altında yürütüldüğü göz önüne alındığında, bu alanda çalışılan konuların belirlenmesinin, araştırmacılar tarafından yeterli sayıda çalışılmayan konuların da dikkate alınmasına katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma, Türkiye’de ebelik alanında yapılan lisansüstü tezleri çeşitli yönleriyle incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Ebelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin genel özellikleri nelerdir?
- Ebelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin konu dağılımları nasıldır?
- Ebelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin metodolojik özellikleri nelerdir?

2. Materyal ve Metot

2.1. Araştırma Tipi

Bu çalışma, literatüre dayalı olarak tanımlayıcı desende yapılmıştır. Bu çalışmada verilerin toplamasında doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin özelliklerinin sayısallaştırılarak belirlenmesini kapsayan, bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu çalışma 30.12.2018-26.06.2019 tarihleri arasında, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ulusal tez merkezi üzerinden ebelik alanında yapılmış lisansüstü tezlere ulaşılarak yapılmıştır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

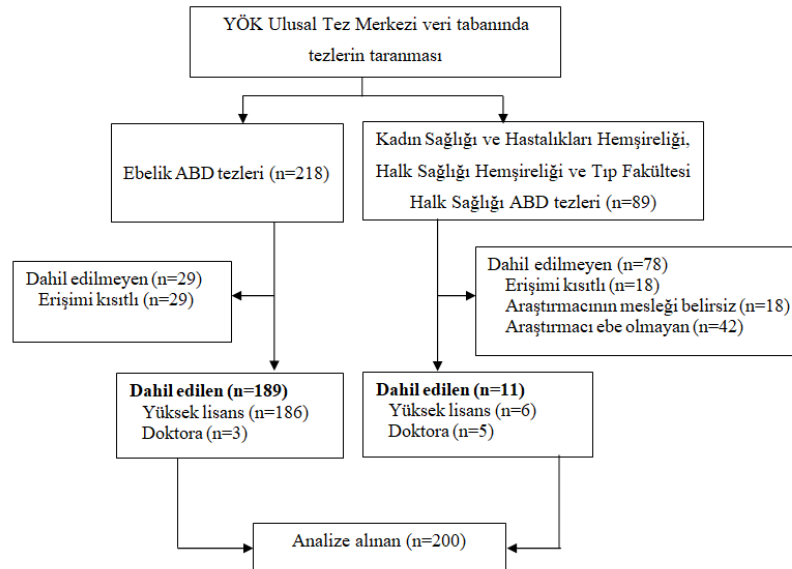
Araştırmanın evrenini Türkiye’de Ebelik ABD’nda yapılmış olan tüm tezler ile Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği ve Tıp Fakültesi Halk Sağlığı anabilim dallarında yürütülen tüm lisansüstü tezler oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme lisans eğitimi ebelik ve hemşirelik olan araştırmacılar tarafından Ebelik ABD’nda yapılan tezlerin tamamı

alınmıştır.

2.4. Tarama ve Tezlerin Elde Edilmesi

Veriler iki farklı tarama yapılarak elde edilmiştir. Birincisinde, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan, “detaylı tarama” menüsünde “Ebelik Anabilim Dalı” seçilerek yapılmış ve toplam 218 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden 177’sinin erişimi izinli iken, 41’inin erişiminin kısıtlı olduğu görülmüştür. Erişimi kısıtlı olan tezlerin tamamının tez danışmanlarına çalıştıkları üniversite sayfasından erişilen e-posta adresleri yolu ile mail gönderilmiş ve çalışmamız hakkında bilgi verilerek tezlerin tam metni istenmiştir. Mail tarihinden sonraki 30 günlük süreçte 12 danışman geri dönüş yapmış ve tezleri mail yolu göndermiştir. Sonuç olarak Ebelik ABD’ndan yapılan 189 tez incelemeye alınmıştır.

İkinci tarama ise YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan, “detaylı tarama” menüsünde sırasıyla ‘Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği ve Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı’ ifadeleri ve tarama menüsünde “konu alanı” her bir ABD için “Kadın Hastalıkları ve Doğum” olarak seçilerek yapılmıştır. Bu yol ile ulaşılan tezlerde araştırmacının özgeçmişini incelenmiş ve mezun olduğu lisans programı ebelik olan araştırmacıların tezleri çalışmaya dâhil edilmiştir. Tarama sonucunda Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD’nda 59, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD’nda beş ve Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD’nda 25 olmak üzere toplam 89 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden 11’i çalışmaya dâhil edilme kriterlerini karşılamış, 18’inde araştırmacı özgeçmişine yer verilmediği, 42’sinde araştırmacının lisans eğitiminin ebelik olmadığı ve 18’inin tam metnine ulaşılamadığı için çalışmaya dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak her iki tarama sonucunda toplam 307 teze ulaşılmış ve bu tezlerden çalışmaya dâhil edilme kriterlerine uygun olan 200 tez incelenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırmanın yürütülme sürecine ait diyagram.

2.5. Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Verilerin Elde Edilmesi

Ulaşılan tezleri incelemek üzere araştırmacılar tarafından literatürden faydalanılarak çalışmanın amacına yönelik 21 sorudan oluşan "Tez İnceleme Formu" geliştirilmiştir (Özkan ve ark., 2016; Öztürk ve ark., 2018; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019). Geliştirilen bu formda yer alan sorular ile tezlerin yılı, ABD, türü, araştırmacının ve danışmanın unvanı, yürütüldüğü üniversite, tezin ana konusu ve alt konuları, araştırma deseni ve yöntemi, tezin örneklem grubu özellikleri, tezde kullanılan veri toplama aracının türü ve özellikleri, veri analizinde kullanılan istatistikler ve tezin proje desteği alma durumu ile ilgili bilgiler sorgulanmıştır.

Çalışmada tezlerin incelenmesi ve verilerin Tez İnceleme Formuna kayıt edilmesi birinci yazar tarafından yapılmış ve ikinci yazar tarafından kontrol edilmiştir. Bu işlem yapılırken, her bir tez ayrıntılı bir biçimde incelenmiş, anlaşılmayan ya da karar verilemeyen durumlarda ikinci araştırmadan danışmanlık alınmıştır.

Tez ana konularının dağılımı yapılırken, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın (2019) ebinin görevleri olarak tanımladığı alanlar ve Ebelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (EUÇEP, 2016) kapsamında yer verilen ek konular dikkate alınmıştır. 3,13 Buna dayalı olarak ana konu alanları; (1) cinsel ve üreme sağlığı hizmeti uygulamaları, (2) gebe izlemi, (3) doğum sürecini yönetimi, (4) doğum sonrası dönemde bakım, (5) yenidoğanın bakımı, (6) acil obstetrik durumların yönetimi, (7) aile planlaması hizmetleri, (8) 0-6 yaş çocuk bakım ve izlemi, (9) doğum öncesi izlem ve (10) kadın sağlığını hizmetlerinde ebelik uygulamaları olarak belirlenmiştir. Bu kapsama girmeyen konular ise "diğer" başlığı altında toplanmıştır. Ana konusu belirlenen tezin alt konusunun belirlenmesinde yukarıda belirtilen 10 ana konuyu kapsayan literatürden yararlanılmıştır (Özkan ve ark., 2016; Taşkın, 2018). Tez inceleme formunda ana konu ve altlarında ilgili alt konulara ilişkin başlıklara yer verilerek gruplama yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen tez çalışmalarının isimleri ana ve alt konuda gruplandıktan sonra, alt konuyu ilgilendiren farklı bir alt başlık yer alıyorsa, bu durum tez inceleme formunda açık uçlu bırakılan alana yazılmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerinin çözümlenmesinde niceliksel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada yer alan tezlere ilişkin verilerin çözümlenmesinde sayı ve yüzde hesaplanmalarından yararlanılmış, veriler tablo ve grafikler biçiminde sunulmuştur.

3. Bulgular

Bu bölümde çalışma kapsamında elde edilen bulgular, çalışmanın amacına uygun biçimde yedi başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar, tezlerin genel özellikleri, konu dağılımları, araştırma deseni, örneklem yöntemi ve grubu, kullanılan veri toplama aracı ve veri toplama yöntemleri, veri analiz teknikleri ve proje desteği alma

durumları idi. Aşağıda yer alan araştırma bulguları bu başlıklara göre sunulmuştur.

3.1. Tezlerin Genel Özellikleri

Araştırma kapsamında incelenen 200 tezin tamamının Türkçe dilinde yazıldığı ve yazarların tamamının kadın cinsiyetinde olduğu belirlenmiştir. Ebelik alanında yürütülen tezlerin %96'sının yüksek lisans ve %4'ünün de doktora tezi olduğu görülmektedir. Bu tezlerin %94,5'i Ebelik ABD'nda, diğerleri de Halk Sağlığı Hemşireliği (n=1), Kadın Sağlığı Hemşireliği (n=9) ve Tıp Fakültesi Halk Sağlığı (n=1) ABD'nda yürütülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. Ebelik alanında yapılan tezlerin genel özellikleri (n=200)

Bildirimler	Sayı (%)
Tez Türü	
Yüksek lisans	192 (96,0)
Doktora	8 (4,0)
Anabilim Dalı	
Ebelik	189 (94,5)
Halk Sağlığı Hemşireliği	1 (0,5)
Kadın Sağlığı Hemşireliği	9 (4,5)
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı	1(0,5)
Üniversite Adı	
Ege Üniversitesi	35 (17,5)
İstanbul Üniversitesi	26 (13,0)
Cumhuriyet Üniversitesi	22 (11,0)
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	19 (9,5)
Atatürk Üniversitesi	18 (9,0)
Mersin Üniversitesi	12 (6,0)
İnönü Üniversitesi	12 (6,0)
Karabük Üniversitesi	11 (5,5)
Celal Bayar Üniversitesi	9 (4,5)
Çukurova Üniversitesi	9 (4,5)
Diğer*	27 (13,5)

*Osmangazi Üniversitesi (n=8), Kafkas Üniversitesi (n=5), Medipol Üniversitesi (n=5), İstanbul Bilim Üniversitesi (n=4), Marmara Üniversitesi (n=2), Gaziantep Üniversitesi (n=1), Trakya Üniversitesi (n=1), Kocaeli Üniversitesi (n=1).

Tez yazarı olan araştırmacıların tamamı ebelik lisans eğitimine sahipti. Bu ebelerin büyük çoğunluğunun (%69) alanda ebe olarak, bir bölümünün de araştırma görevlisi (%15) ve öğretim görevlisi (%2) olarak çalıştıkları belirlenmiştir. Yine tezli yüksek lisans programını tamamlayan 21 araştırmacının tezinde lisans eğitimi ve çalışma durumuna ilişkin bilgiye yer vermediği belirlenmiştir. Ayrıca Ebelik ABD'nda tamamlanan yedi yüksek lisans tezinin hemşirelik lisans eğitimine sahip araştırmacılar tarafından yürütüldüğü görülmüştür. Tez danışmanlarının unvanları incelendiğinde, danışmanların yarısından daha fazlasının Yrd. Doç. Dr./Dr. Öğr. Üyesi (%59,5) olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında incelenen tezlerin tamamının 2004-2019 yılları arasında yapıldığı ve sayıca en fazla tezin 2014 yılında, en az tezin ise ikişer tez ile 2004 ve 2008 yıllarında tamamlandığı görülmüştür. Ayrıca tezlerin

büyük çoğunluğunun (%76,5) araştırma verilerinin toplanmasından sonraki bir yıl içinde tamamlandığı ve en uzun sürenin de üç yıl olduğu belirlenmiştir. Tezlerin dokuzunda veri toplama tarihine ilişkin bilgiye yer verilmemiştir.

Ebelik alanı kapsamında yapılan tezler 18 farklı üniversitenin bünyesinde yürütülmüştür. Bu alanda yapılan tezlerin sayıca en fazla olduğu ilk beş üniversite sırasıyla Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'dir (Tablo 1). Ayrıca tezlerin büyük çoğunluğunun (%95,5) kamu üniversitelerinde yürütüldüğü belirlenmiştir.

Ebelik alanında lisansüstü tezlerin yürütüldüğü iller ve sayılarına dair bulgular incelendiğinde tezlerin Türkiye'de sınırlı sayıda ilde yürütüldüğü belirlenmiştir. En çok tezin yürütüldüğü ilk beş şehrin sırasıyla İstanbul (%18), İzmir (%17,5), Aydın (%20,1), Adana (%10,1) ve Erzurum (%9) olduğu saptanmıştır.

3.2. Tez Konuları

Tezlerde en çok araştırılan ilk üç konunun sırasıyla antenatal dönemde izlem/bakım (%29,5), postpartum dönem izlem/bakım (%23,5) ve cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları (%13,5) olduğu tespit edilmiştir. En az çalışılan son üç konunun ise sırasıyla kadın sağlığı hizmetleri (n=3), acil obstetrik bakım (n=2) ve prekonsepsiyonel dönem izlem/bakım (n=1) olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Ayrıca 2 tez klimakteryum/menopoz dönem izlem/bakım, 3 tez ebelik eğitimi, 13 tez sağlık sistemi/çalışma koşulları, 1 tez spritüel bakım ve 1 tez çocuk istismarı konularında yürütülmüştür.

Antenatal dönem izlem/bakım konusunda yapılan

tezlerin en çok riskli gebe izlemi (n=15), gebelikte günlük yaşam davranışları (n=10), doğum öncesi eğitim (n=5), gebelikte psikososyal sağlık (n=5) ve gebelikte yaşanan şikâyetler (n=4) ile ilgili olduğu belirlenmiştir. İntrapartum dönem izlem/bakım konusunda yapılan tezlerde de en fazla doğumda alternatif yöntemler (n=8), nonfarmakolojik ağrı yöntemleri (n=7) ve doğum müdahalesi (n=6) ile ilgili çalışıldığı saptanmıştır. Yine yenidoğan izlem/bakım ile ilgili yapılan tezlerin en fazla riskli yenidoğan bakım/izlemi (n=7) ve kadın sağlığı hizmetlerin de yürütülen tezlerin de (n=3) toplumsal cinsiyet ile ilgili yapıldığı görülmüştür (Tablo 2).

Postpartum dönem izlem/bakım konusunda yapılan tezlerin en sık emzirme / anne sütü (n=11), postpartum ruh sağlığı (n=9) ve postpartum destek/bakım (n=8) ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları konusunda yapılan tezlerde daha çok üreme sistemi kanserlerinin (n=12) çalışıldığı saptanmıştır. Acil obstetrik bakım konusunda çalışılan iki tezdten birinin kanamalı gebe ve diğlerinin de triyaj sınıflandırması ile ilgiliydi (Tablo 2).

Sağlık sistemi/çalışma koşulları (n=13) alanında yapılan tezlerde profesyonellik (n=3), tükenmişlik (n=2), iş doyumu (n=2), mobing (n=2), kriz yönetimi (n=2), mesleki sorunlar (n=1) ve malpraktis (n=1) konularının çalışıldığı saptanmıştır. Ayrıca ebelik eğitimi alanındaki tezlerin eğitimde etik (n=1), stajlarda ev ziyareti (n=1) ve ebelerde hizmet içi eğitim (n=1) alt konularında, "klimakteryum/menopoz dönem izlem/bakım" konusunda olan tezlerde ise menopozal yakınmalar (n=1) ve üreme organı yapısal değişiklikleri (n=1) alt konularında çalışıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü ebelik tezlerinin konu ve alt konulara göre dağılımları

Tez Konuları- Sayı (%)	Alt konular ve sayıları (n)
Prekonsepsiyonel dönem n=1 (0,5)	Aile planlaması (1)
Antenatal dönem n=59 (29,5)	Riskli gebe izlemi (15), doğum öncesi eğitim (5), fetal sağlık taramaları (3), gebelikte egzersiz (4), gebelikte günlük yaşam davranışları (10), gebelikte ruh sağlığı (3), doğum korku/anksiyetesi (2), gebelikte psikososyal sağlık (5), bağlanma (2), emzirme (2).
İntrapartum dönem n=26 (13,0)	Nonfarmakolojik ağrı yöntemleri (7), doğum korkusu/anksiyetesi (2), doğumda alternatif yöntemler (8), doğum müdahale (6), maternal memnuniyet (3).
Yenidoğan dönemi n=10 (5,0)	Bağlanma (1), riskli yenidoğan bakım/izlemi (7), doğum müdahalesinin etkileri (2).
Postpartum dönem n=47 (23,5)	Riskli postpartum süreç (2), postpartum destek/bakım (8), emzirme/anne sütü (11), postpartum enfeksiyon (1), bağlanma (3), postpartum ruh sağlığı (9), anne memnuniyeti (2), maternal konfor (1), epizyotomi bakımı (3), doğum tercihi (5), postpartum ağrı (2).
Kadın sağlığı hizmetleri n=3	Toplumsal cinsiyet (3).
Cinsel/üreme sağlığı n=27 (13,5)	Üreme sistemi kanserleri (12), menstruel siklus (3), üreme sistemi enfeksiyonları (1), infertilite (3), kadın üreme sistemi bozuklukları (5), jinekolojik muayene (2), cinsel disfonksiyon (1).
Acil obstetrik bakım n=2 (1,0)	Kanaması olan gebe (1), triyaj sınıflandırması (1).

Çalışma kapsamında incelenen tez çalışmalarının alt konuya bağlı çalışma konuları incelendiğinde fetal sağlık

taramaları (n=3) alt konusunda çalışılan tezlerde 2'li tarama (n=1), 3'lü tarama (n=1) ve fetal hareket sayısı

testlerinin (n=1) incelendiği; gebelikte günlük yaşam (n=10) alt konusunda da en çok geleneksel uygulama/batıl inanç (n=4) ve gebelikte sigara (n=3) beslenme, cinsellik ve uyku konularının incelendiği belirlenmiştir.

Gebelikte Yaşanan Şikâyetler alt konusunda iki tezde hiperemezis gravidarum, birer tezde de idrar yolu

enfeksiyonu ve diş eti hastalıkları ve bel ağrısı şikâyetlerinin incelendiği belirlenmiştir. Yine üreme sistemi kanserleri (n=12) konularında yapılan tezlerde kanser tarama (n=4), meme (n=5) ve serviks (n=3) kanserlerinin ve postpartum ruh sağlığı konusundaki tezlerde de postpartum depresyon (n=8) ve annelik hüznünün (n=1) çalışıldığı görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3. Lisansüstü ebelik tezlerinin alt konulara göre çalışma konusu dağılımları

Tez alt konusu	Alt konuya bağlı çalışma konusu (n)
Riskli gebe izlemi (n=15)	Adolesan gebe (3), preeklampsi (1), gestasyonel diabetes mellitus (4), maternal obezite (4), preterm eylem riski (2), istenmeyen gebelik (1)
Fetal sağlık taramaları (n=3)	2'li tarama testi (1), 3lü tarama testi (1), fetal hareket sayımı (1)
Gebelikte egzersiz (n=3)	Yoga (2), pelvik taban egzersizi (1), gevşeme egzersizi (1)
Gebelikte günlük yaşam davranışları (n=10)	Beslenme (1), cinsellik (1), sigara (1), uyku (3), geleneksel uygulama/batıl inanç (4)
Gebelikte şikâyetleri (n=5)	İdrar yolu enfeksiyonu (1), hiperemezis gravidarum (2), diş eti hastalıkları (1), bel ağrısı (1)
Nonfarmakolojik ağrı yöntemleri (n=7)	Akupresur (1), aromaterapi (1), buz basısı (1), müzikterapi (1), masaj (1), gevşeme (1), sıcak uygulama (1)
Doğumda alternatif yöntemler (n=6)	Hipnobirthing (1), doğum pozisyonu (1), doğumda destekleyici bakım (2), mobilizasyon (1), ten tene temas (1), suda doğum (1), doğum ortamı (1)
Doğum müdahale (n=6)	Analjezi (1), fundal bası (1), kabul zamanı (1), genel ve epidural anestezi (1), oral alımın kısıtlanması (1), plasenta ayrılmasında fundal bası (1)
Riskli yenidoğan (n=7)	Kanguru bakımı (3), prematüre ebeveyn eğitimi (2), refleksoloji (1), prematüre beslenmesi (1)
Postpartum ruh sağlığı (n=9)	Annelik hüznü (1), postpartum depresyon (8)
Üreme sistemi kanserleri (n=12)	Kanser tarama (4), meme kanseri (5), serviks kanseri (3)

3.3. Tezlerin Metodolojik Özellikleri

Bu çalışmada incelenen tezlerde daha çok (%97,5) nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür. Nicel araştırmaların 117 tanesi analitik-kesitsel araştırmalardır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan iki tezden biri örnek olay, diğeri odak grup çalışmasıdır (Tablo 4). Ayrıca yarı deneysel modelde yürütülen tez çalışmalarının 28 tanesinde bir eğitim verilmiş ve etkinliği değerlendirilmiştir. Bu tezlerde eğitim materyali olarak broşür (n=8), kitapçık (n=13), rehber (n=5), CD (n=1) ve web sayfasının (n=1) kullanıldığı belirlenmiştir.

Bu lisansüstü çalışmaların hepsi tek merkezli idi. Tezler en çok hastane (%71) ve Aile Sağlığı Merkezlerinde (%16,5) yürütülmüştü. Tezlerin önemli bir bölümünde örneklem hacminin belirlenmesinde güç analizi (%29,5) ve evreni bilinen örneklem hesabı (%17,5) yöntemlerinin kullanıldığı, 28 tez de ise hangi bir örneklem büyüklüğü hesaplama tekniğinin belirtilmediği saptanmıştır. Yine bu alanda yapılan tez çalışmalarında daha çok (%40) gebeler ile çalışıldığı görülmüştür.

Ebelik alanında yapılan bu tezlerde en sık araştırmacılar tarafından geliştirilen anket (%98) ve ölçeklerin (%74,5) kullanıldığı belirlenmiştir. Yine tezlerin veri toplama yöntemleri incelendiğinde, çoğunlukla yüz-yüze görüşme tekniğinin (%76,5) kullanıldığı saptanmıştır.

Tablo 4. Tezlerde kullanılan araştırma metodolojilerine ilişkin özellikler

Özellikler	Sayı (%)
Nicel araştırma desenleri	
Tanımlayıcı	2 (1,0)
Analitik-kesitsel (kesitsel, tanımlayıcı-kesitsel)	117 (84,0)
Vaka-kontrol	17 (8,5)
Kohort	1 (0,5)
Yarı deneysel (Non-Randomize kontrollü çalışma)	34 (17,0)
Deneysel (Randomize kontrollü çalışma)	15 (7,5)
Metadolojik	9 (4,5)
Nitel araştırma desenleri	
Örnek olay	1 (0,5)
Odak grup çalışması	1 (0,5)
Karma desen	
Analitik-kesitsel+ Örnek olay	2 (1,0)
Tanımlayıcı+ Örnek olay	1 (0,5)

Kullanılan ölçeklerin yedi tanesinin Türkçe'ye uyarlanmış ve iki tanesinin de araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmacılar tarafından geliştirilen anketlerin %26,5'inin literatüre dayalı olarak hazırladığı, %27'inde uygulamaya başlamadan önce ön uygulama yapıldığı ve %7,5'inde de hazırlama aşamasında uzaman görüşüne sunulduğu rapor edilmiştir. Doküman incelemesi olarak belirtilen

yöntemde de hasta dosyalarının incelendiği anlaşılmıştır. Bu çalışmada incelenen tezlerin %99,5'inde sayı ve yüzde hesaplamalarının kullanıldığı görülmüştür. Yine bu tezlerde yaygın olarak Mann Whitney-U (%44,5), Ki Kare (%49,5) ve Kruskall Wallis (%27,5) gibi nonparametrik testlerin kullanıldığı belirlenmiştir.

Ebelik alanında yapılan bu tezlerin sadece %16 (n=32)'sinde proje desteği aldığı görülmüştür. Bu tezlerin 30'unun Üniversitenin Bilimsel Araştırma Projeleri ve ikisinin de Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı tarafından desteklendiği belirlenmiştir.

4. Tartışma

Türkiye'de ebelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli yönleriyle incelendiği bu çalışmada ebelik alanında yayınlanan tezlerin daha çok yüksek lisans tezi olduğu, antenatal dönem izlem/bakım, postpartum dönem izlem/bakım ve cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları konularının araştırıldığı, büyük çoğunluğunda nicel araştırma yöntemlerinin kullandığı, çalışma grubunu çoğunlukla gebelerin oluşturduğu, örneklem hacminin güç analizi ve evreni bilinen örneklem hesabı yöntemleriyle belirlendiği ve veri toplamada en sık anket ve ölçeklerin kullanıldığı sonuçlarına varılmıştır. Bu sonuçlar Türkiye'de ebelik alanında yürütülen lisansüstü tezlerin durumunu ortaya koyan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans ve oldukça sınırlı sayıda doktora tezi olduğu görülmektedir. Güncel olarak ülkemizde Ebelik ABD'da yüksek lisans eğitimi 21 üniversite yürütülmektedir (ÖSYM, 2019; YÖK 2019). Bu sayının 2016 yılında 14 olduğu ve yıllar içerisinde artış gösterdiği görülmektedir (Yılmaz ve Karanisoğlu, 2016). Diğer yandan yedi üniversitede Ebelik doktora programında eğitim verilmektedir (ÖSYM, 2019; YÖK 2019). Ülkemizde ebelik yüksek lisans programı 2000 yılından, doktora programı ise 2013 yılından itibaren yürütülmektedir. İncelenen tezlerde büyük çoğunluğun yüksek lisans tezi olması, yüksek lisans ve doktora programlarının başlama yılları arasındaki süre ve mevcut sayıları arasındaki farktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ebelik alanındaki tezlerin büyük çoğunluğu Ebelik ABD'nda, diğerleri ise Halk Sağlığı Hemşireliği, Kadın Sağlığı Hemşireliği ve Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD'nda yürütülmüştür. Benzer şekilde Yücel ve ark (2013), ebelerin lisansüstü eğitim yaptıkları ABD'larını araştırmak üzere yürüttükleri çalışmalarında da ebelerin lisansüstü eğitimlerini Ebelik, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ve Halk Sağlığı Hemşireliği ABD'nda yaptıkları görülmektedir. Buna karşın çalışma bulgularımızın aksine Yücel ve ark (2013) çalışmalarında ebelerin yüksek lisans ve doktora yaptıkları ABD arasında en fazla Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ve Halk Sağlığı Hemşireliğini tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu durum, çalışmamızda Ebelik ABD dışında yürütülen diğer

tezlerde araştırmacıların çoğunun özgeçmişlerine veya özgeçmişlerinde mezun oldukları lisans bölümlerine yer vermemeleri ile açıklanabilir. Ayrıca bu durumun ülkemizde Ebelik doktora programının 2013 yılında başlamasının da yüksek lisans eğitiminde Ebelik ABD tercih etme durumunu artırmış olabileceği düşünülmektedir.

Ebelik alanında lisansüstü tezlerin en fazla Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nde yürütüldüğü belirlenmiştir. Koçak ve ark (2017), Türkiye'de ebelik eğitimi veren üniversitelerin akademik ve fiziki profilini inceledikleri araştırmalarında, akademik personeli en fazla olan ebelik bölümlerinin Ege Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Celal Bayar Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi olduğu saptanmıştır. Bu duruma bağlı olarak üniversitelerin Ebelik alanında lisansüstü öğrenci mezun etme sayıları arasındaki farklılığın, akademik personel sayısından kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

Tez yazarı olan araştırmacıların büyük bir bölümünün ebe, diğerlerinin ise hemşire, araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi olarak çalıştıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde ülkemizde yürütülen bir başka çalışmada da lisansüstü eğitim alan öğrencilerin araştırma sırasındaki görev pozisyonlarına bakıldığında büyük kısmının ebe olduğu, diğerlerinin ise öğretim elemanı, sağlık eğitimcisi, hemşire ve sorumlu ebe-hemşire olarak çalıştıkları belirlenmiştir (Yücel ve ark., 2013). Bu sonuçlar klinisyen ebelerin lisansüstü eğitim alma oranlarının yüksek olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Lisansüstü eğitim alan ebelerle yürütülen çalışma bulgularında, lisansüstü eğitimlerinin çalışma yaşamlarına olumlu etkisi olduğunu ifade edenlerin oranı oldukça yüksektir (Yücel ve ark., 2013). Ayrıca klinisyen ebelerin lisansüstü eğitim oranlarını ebelere uzmanlık yetkisinin tanınmasının da etkileyebileceği söylenebilir.

İncelenen tezlerde en çok araştırılan ilk üç konunun antenatal dönemde izlem/bakım, postpartum dönem izlem/bakım ve cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları olduğu tespit edilmiştir. Okuyan, Oran ve Can (2019), ebelik uygulama alanlarında yapılan teori ve modele dayalı tezleri inceledikleri araştırmalarında, tezlerin postpartum dönem, gebelik, doğum ve yenidoğan dönemlerinde yürütüldüğünü bildirmişlerdir. Yine Öztürk ve ark (2018), Türkiye'de yayınlanan ebelik araştırmalarının durumunun inceledikleri çalışmalarında, araştırmaların daha çok mesleki gelişim, bilgi, görüş, rol, etik, malpraktis, üreme sağlığı/cinsel sağlık ve kişisel gelişim ve ruh sağlığı alanlarında yapıldığı görülmektedir. Bu bulgular incelendiğinde ülkemizde ebelik alanında tez ve araştırmalarının daha çok antenatal ve postpartum dönem izlem/bakım ve cinsel sağlık/üreme sağlığı konularında olduğu söylenebilir.

Ülkemizde ebelerin görev ve sorumlulukları olarak tanımlanan alanlar; cinsel ve üreme sağlığı hizmeti uygulamaları, antenatal izlem, intrapartum sürecin yönetimi, postpartum dönemde bakım, yenidoğanın

bakımı, acil obstetrik durumların yönetimi, aile planlaması hizmetleri, 0-6 yaş çocuk bakım ve izlemi, doğum öncesi izlem ve kadın sağlığını hizmetlerinde ebelik uygulamaları olarak belirlenmiştir (EUÇEP, 2016; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2019). Lisansüstü tezler incelendiğinde antenatal dönemde izlem/bakım, postpartum dönem izlem/bakım ve cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları dışında kalan diğer görev alanlarında yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir. Ebelik alanındaki tezlerde en az çalışılan üç konunun ise kadın sağlığı hizmetleri, acil obstetrik bakım ve prekonsepsiyonel dönem izlem/bakım olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 0-6 yaş çocuk bakım ve izlemi konusunda tez çalışmasına rastlanmamıştır. Sadece sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismarı konusunda bilgi düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir tez çalışması tespit edilmiştir. Ancak, bu çalışma sağlık çalışanları ile yürütülmüş olup, ayrıca çocuk yaş grup aralığı belirtilmediği için bu kategoride değerlendirilmemiştir. Ebelik konu alanları arasında yer almayan ve diğer kategorisinde değerlendirilen, başta sağlık sitesi/çalışma koşulları olmak üzere, klimakteryum/menopoz dönem izlem/bakım, ebelik eğitimi ve spritüel bakım konularında da tezlerin yürütüldüğü görülmektedir. Buna bağlı olarak ebelerin görev ve sorumlulukları ve ebelik alanında yürütülen lisansüstü tez konuları göz önüne alındığında, araştırmacılar tarafından yeterli sayıda çalışılmayan konularda da çalışmaların yürütülmesi gerektiği söylenebilir.

Bu çalışmada incelenen tezler daha çok analitik-kesitsel araştırmalardır. Öztürk ve ark (2018), çalışmalarında da ebelik araştırmalarında daha çok gözlemsel araştırma yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu bulgulara dayalı olarak ebelik alanında yürütülen tez ve araştırmalarda daha çok nicel araştırma yöntemlerinden kullanıldığı söylenebilir. Nicel araştırma yöntemlerinden olan randomize kontrollü deneysel çalışmaların yaygınlaştırılmasıyla ebelik bakım uygulamalarının gelişmesine katkı sağlanabilecektir. Diğer yandan ebelik alanı sadece uygulamalı değil sosyal olayları da içermesi bakımından araştırmalarda nitel araştırma yöntemlerinin de kullanılması ve yaygınlaştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Tezlerde eğitim materyali olarak daha çok kitapçık, broşür ve rehber kullanılırken sadece bir tezde web sayfasının kullanıldığı belirlenmiştir. Yaşadığımız yüzyılın teknolojinin etkisi altında olduğu göz önüne alındığında, eğitim yöntemlerinde interaktif eğitim sağlayabilecek yeni yöntem ve materyallerin kullanılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi önemli bir konudur.

İncelenen tezlerin örneklem grubunu daha çok gebelerin oluşturduğu görülmektedir. Ülkemizde yürütülen bir başka çalışmada ise ebelik çalışmalarının örneklem grubunu daha çok öğrencilerin oluşturduğu bildirilmiştir (Öztürk ve ark., 2018). Bu farklılığın çalışılan konular arasındaki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer yandan ebelerin hizmet verdiği diğer gruplarla yapılan çalışmaların sınırlı olması hizmet kalitesinin

geliştirilmesini olumsuz etkileyebilecektir. Bu açıdan araştırmacılar tarafından konu ve örneklem belirlenmesinde bu bulgunun dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Türkiye’de ebelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli yönleriyle incelendiği bu çalışmada ebelik alanında yayınlanan tezlerin daha çok yüksek lisans tezi olduğu, antenatal dönem izlem/bakım, postpartum dönem izlem/bakım ve cinsel sağlık/üreme sağlığı uygulamaları konularının araştırıldığı, büyük çoğunluğunda nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, çalışma grubunu çoğunlukla gebelerin oluşturduğu, örneklem hacminin güç analizi ve evreni bilinen örneklem hesabı yöntemleriyle belirlendiği ve veri toplamada en sık anket ve ölçeklerin kullanıldığı sonuçlarına varılmıştır. Bu sonuçlara dayalı olarak;

- Ebelik alanındaki yöneticilerin ebelik bilim ve sanatını geliştirme ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmede bu araştırma sonuçlarından yararlanmaları,
- Gelecekte yapılması planlanan tez çalışmalarında konu ve araştırma deseni seçiminde, tezlerin planlanması ve yürütülmesinde bu araştırma sonuçlarından yararlanılması, ebelik bilim ve sanatına daha fazla katkı sağlayabilecek, kanıt düzeyi yüksek bilgilerin üretildiği çalışmalara yer verilmesi,
- Tez konularının belirlenmesinde daha az çalışılan intrapartum sürecin yönetimi, yenidoğanın bakımı, acil obstetrik durumların yönetimi, aile planlaması hizmetleri, 0-6 yaş çocuk bakım ve izlemi, doğum öncesi izlem ve kadın sağlığını hizmetleri konularının tercih edilmesi,
- Ebelik bakım ve uygulamalarının geliştirilebilmesini sağlayabilecek ve ebelik bilimini zenginleştirebilecek farklı araştırma desenlerinin, özellikle randomize kontrollü deneysel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların artırılması,
- Çalışmaların ebelik izlem ve bakım hizmetlerini geliştirebilecek biçimde daha fazla toplum hizmet grup örneklemi (kadın, gebe, yenidoğan, vb.) ile yürütülmesi,
- Ebelik alanında yürütülen lisansüstü tezlerin özellikleriyle ilgili kesintisiz veri sağlamak için gelecekte benzer çalışmaların yapılması önerilebilir.

Çıkar İlişkisi

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Teşekkür ve Bilgilendirme

Çalışma yürütülürken erişime kısıtlı olan tezlerin tamamını mail yolu ile bizimle paylaşan çok kıymetli

öğretim üyelerine teşekkürlerimizi sunarız. Bu çalışma 6-9 Kasım 2019 tarihinde Ankara'da düzenlenen 4. Uluslararası 5. Ulusal Ebelik Kongresi'nde Sözlü Sunum olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

- Apay SE. 2010. Geçmişten günümüze ebelik: tarihi bir inceleme. Lokman Hekim Derg, 4(2): 13-20.
- Karaçam Z, Çoban A, Taşpınar A. 2018. Temel ebelik uygulamaları rehberler ve değerlendirme. Ankara: Nobel Tıp Kitapevi; p. 10-20.
- Karaçam Z. 2016. Türkiye'de profesyonel bir disiplin olarak ebelik mesleğinin durumu: Yasal düzenlemeler, eğitim ve araştırma. Mersin Üniv Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Derg, 6(3): 128-136.
- Karkın AM. 2010. Müzik bilimleri alanında lisansüstü tezlerin incelenmesi. İnönü Üniv Sanat ve Tasarım Derg, 1(2): 143-149.
- Koçak YÇ, Can HÖ, Yücel U, Akyüz MD, Turfan EÇ. 2017. Türkiye'de ebelik bölümlerinin akademik ve fiziki profili. Sağlık Bil ve Meslek Derg, 4(2): 88-97.
- EUÇEP. 2016. Mezuniyet öncesi ebelik ulusal çekirdek eğitim programı, URL: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/ebelik.pdf (erişim tarihi: 1 Temmuz 2020).
- Okuyan YÇ, Nazan TU, Can HÖ. 2019. Ebelik uygulama alanlarında yapılan teori ve modele dayalı tezler. Life Sciences, 14(1): 20-29.
- ÖSYM-Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı. 2019. yükseköğretim kurumları sınavı 2019-yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu, URL: <https://www.osym.gov.tr/TR,16858/2019-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> (erişim tarihi: 1 Temmuz 2020).
- Özkan B, Çeber Tufan E, Yaşaroğlu Toksoy S. 2016. Ebelik uygulama standartları. Ankara: Vize Yayıncılık; p; 15-25.
- Öztürk GG, Batman D, Karaçam Z. 2018. Present status of studies in the field of midwifery in turkey. IJCB, 8(1): 35-40.
- Sogukpınar N, Saydam BK, Bozkurt ÖD, Ozturk H, Pelik A. 2007. Past and present midwifery education in Turkey. Midwifery, 23(4): 433-442.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. 2014. Sağlık meslek mensupları ile sağlık hizmetlerinde çalışan diğer meslek mensuplarının iş ve görev tanımlarına dair yönetmelik, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140522-14.htm> (erişim tarihi: 1 Temmuz 2020).
- Taşkın L. 2018. Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği. Ankara: Akademisyen Kitapevi; p. 25-37.
- Yıldırım A, Şimşek H. 2018. Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık; p. 35-50.
- Yılmaz T, Karanisoğlu H. 2016. Türkiye'de ebelik eğitiminin güncel durumu. Sağlık Bil Mesleki Derg, 3(1): 73-77.
- Yücel U, Ekşioğlu A, Demirelöz M, Baykal Akmeşe Z, Çakır Koçak Y, Soğukpınar N. 2013. Türkiye'de ebelik lisansüstü eğitim profilinin incelenmesi. JHS, 10(1): 1342-354.
- YÖK-Yükseköğretim Kurulu. 2019. Ebelik programı bulunan tüm üniversiteler, URL: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10247> (erişim tarihi: 1 Temmuz 2020).